

ОСОБЛИВОСТІ ТАКТИКИ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, УЧИНЮВАНИХ У СФЕРІ ОБІГУ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ

TACTICS FEATURES OF EXAMINING THE CRIME SCENE DURING INVESTIGATION OF CRIMES IN THE FIELD OF DRUG CIRCULATION

Литвин А.А.,

ад'юнкта кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії факультету № 1*Інститут з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Розглянуто питання криміналістики щодо організації й проведення огляду під час розслідування злочинів у сфері обігу лікарських засобів. Підтримано думку науковців, що огляд місця події є невідкладною слідчою (розшуковою) дією, яка проводиться з метою виявлення та фіксації відомостей щодо обставин учинення кримінального правопорушення. Він повинен бути проведений своєчасно та кваліфіковано, щоб не допустити зникнення слідів злочину. Наведені особливості проведення таких видів огляду, як огляд приміщення й місцевості.

Ключові слова: злочин, кримінальне провадження, лікарські засоби, огляд місця події, слідчі (розшукові) дії.

Рассмотрены вопросы криминалистики по организации и проведению осмотра места происшествия при расследовании преступлений в сфере оборота лекарственных средств. Поддержано мнение ученых, что осмотр места происшествия является неотложным следственным (розыскным) действием, которое проводится с целью выявления и фиксации сведений об обстоятельствах совершенного уголовного преступления. Он должен быть проведен своевременно и квалифицировано, чтобы не допустить исчезновения следов преступления. Приведены особенности таких видов осмотров, как осмотр помещения и местности.

Ключевые слова: преступление, уголовное производство, лекарственные средства, осмотр места происшествия, следственное (розыскное) действие.

The problematic issues of criminology concerning organization and examination of the crime scene during investigation crimes in the field of drug circulation are considered. The opinion of scientists that inspection of the crime scene is an urgent investigative (detective) action, which is carried out in order to detect and record information about the circumstances of the commission of a criminal offense is supported. The inspection of the crime scene must be held timely and qualified in order to prevent the disappearance of traces of the crime. Features of the survey of premises and the area are given. The following stages of inspection of the crime scene as initial, further and final are analyzed. The main tasks and actions of the investigator at each stage are determined. The opinion of obligatory involving a specialist in the field of medicine and pharmacology in examining the crime scene besides a specialist-criminalist is suggested. They will help to examine the discovered medicine, correctly describe them in the inspection protocol and pack them.

It is recommended to use the technical fixing devices to provide objective illustration of the course and results during the inspection of the crime scene. The recommendations for the inspection of the premises (booth, shop, department, and warehouse) and vehicles that transport medicinal products are given. It is proposed to apply both general tactical methods of inspection and tactical techniques aimed at finding traces of the crime. The task of the investigator at the working stage of the inspection of the crime scene is determined, recommendations for selecting of the required survey method (eccentric and linear) by the investigator are given. Attention is paid to record-keeping of the inspection of the crime scene and a detailed description of the detected medicine and documents related to them. Recommendations for correct packaging of detected poisonous, strong or falsified medicine are made.

Key words: crime, criminal proceedings, medicine, crime scene, investigation (detective) action.

Під час розслідування злочинів у сфері обігу лікарських засобів (далі – ЛЗ) важливе місце займає така слідча (розшукова) дія, як огляд. У ч. 1 ст. 237 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) визначено, що з метою виявлення та фіксації відомостей щодо обставин кримінального правопорушення слідчий, прокурор проводять огляд місцевості, приміщення, речей і документів [1]. Ураховуючи те, що кожен злочин учиняється в певних визначених просторових межах, у криміналістичній літературі огляд місцевості та приміщень нерідко називають оглядом місця події. Сутність огляду полягає в тому, що слідчий і/або прокурор сприймає об'єкт огляду (за допомогою слухових, зорових, тактильних відчуттів), досліджує й оцінює його стан, властивості, ознаки з метою виявлення та фіксації будь-яких відомостей щодо обставин кримінального правопорушення [2, с. 604]. Отримані відомості в подальшому він використовує в процесі доказування.

Указану слідчу (розшукову) дію вважають найважливішою з погляду отримання потрібної для подальшого розслідування злочину інформації (часові межі, кількість задіяних суб'єктів, їхні мотиви) і переведення джерел інформації стосовно слідів злочину в інструменти доказування (слідів злочину – у речові докази). Тому й сьогодні питання якості проведення огляду залишається актуальним, зважаючи на різноманіття злочинів, визначених Кримінальним кодексом України.

Дослідженню питань щодо огляду місця події як однієї з перших слідчих (розшукових) дій у межах кримінального провадження, який дозволяє отримати найповнішу інформацію щодо певного злочину, приділяли увагу такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як Т.В. Авер'янова, В.П. Бахін, Р.С. Белків, В.М. Глібко, В.А. Журавель, В.П. Колмаков, С.Ф. Коновалов, М.В. Салтєвський, М.О. Селіванов, В.Ю. Шепітько та ін.

В останні роки питання огляду місця події під час розслідування окремих видів злочинів досліджували Б.Ю. Бистрицький (2015 р.), О.В. Любчинський (2016 р.), І.В. Пиріг (2017 р.), Б.К. Слободянюк (2015 р.), Р.Л. Степанюк (2016 р.), С.О. Тіщенко (2014 р.), Г. Щербакова (2014 р.), а огляду документів – Г.С. Бідняк, О.В. Зарєбенко, А.В. Коваленко, О.В. Пчеліна, Н.В. Тимофєєва тощо.

Однак питань, які сьогодні є актуальними й потребують наукового дослідження й обґрунтування, залишається багато, зокрема й у частині організаційних і тактичних аспектів проведення огляду під час розслідування злочинів у сфері обігу ЛЗ.

Метою статті є висвітлення тактичних особливостей проведення огляду місця події під час розслідування злочинів у сфері обігу ЛЗ.

З огляду місця події починається розслідування переважної більшості злочинів. Навіть тоді, коли ймовірність виявлення на місці події слідів злочину досить мала, його рекомендують проводити хоча б для того, щоб зафіксувати

обстановку того місця, де злочин відбувся. Це дає можливість слідчому орієнтуватися в обстановці (отримати вихідну інформацію про обставини події), висувати слідчі версії, зіставити отриману в процесі розслідування інформацію з реальною обстановкою місця події з метою виявлення інсценування тощо. Огляд місця події фактично неможливо повністю замінити іншими слідчими (розшуковими) діями.

Варто погодитися з думкою В.Ю. Шепітька про те, що безпосереднє сприйняття слідчим обстановки місця події й виявлених речових доказів стає тим вихідним матеріалом, ознайомлення з яким дозволяє відновити подію злочину, а в окремих випадках – з'ясувати особу злочинця. Таке сприйняття має не тільки загальні закономірності психологічного механізму його здійснення, а й специфічні риси, до яких може бути віднесена професійна вибірковість сприйняття, точна й швидка оцінка сприйнятого, здатність до виявлення речових доказів. Специфіка такого сприйняття й визначає тактику огляду місця події й її тактичні прийоми, які можуть бути використані [3, с. 4].

У теорії криміналістики до мети проведення огляду місця події переважно відносять такі дії: 1) безпосереднє вивчення слідчим обстановки місця події для з'ясування характеру й обставин події; 2) виявлення, збирання, закріплення, попереднє дослідження й оцінка слідів злочину; 3) отримання інформації для висунення й перевірки версій щодо події, яка сталася; 4) отримання даних для організації оперативно-розшукових заходів і використання громадськості, переслідування злочинця, установлення особи злочинця, мотивів учинення ним злочину; 5) виявлення причин і умов, які сприяють учиненню злочину або полегшують злочинні дії [4, с. 11]. Сам огляд місця події складається з трьох етапів (підготовчого, робочого та заключного), тому почнемо розгляд особливостей його проведення в зазначеній послідовності.

У Кримінальному кодексі України (далі – КК України) відповідальність за вчинення злочинів у сфері обігу ЛЗ закріплена у ст. ст. 321, 3211, 3212 КК України [5]. Щодо кожного із зазначених злочинів, то огляд слід проводити негайно після отримання інформації про злочин та залучати до його проведення осіб, які володіють спеціальними знаннями. Особливістю таких оглядів є те, що слідчим одночасно з оглядом відповідного приміщення, місцевості чи транспортного засобу проводиться також огляд ЛЗ, устаткування, на якому вони виготовлялися та пакувалися, документів.

Із прийняттям слідчим рішення про проведення огляду місця події починається підготовчий етап його проведення. На цьому етапі слідчий спочатку з'ясовує таку інформацію: а) яка саме подія та де сталася; б) чи є на місці події працівники поліції та чи організували вони охорону місця події (чи обмежили доступ сторонніх осіб); в) чи є постраждалі та чи надана їм допомога; г) чи затримана підозрювана особа та чи є очевидці вчинення злочину. На основі отриманої інформації він вирішує такі основні питання: 1) яким повинен бути склад учасників огляду; 2) які технічні засоби потрібні для огляду; 3) які тактичні прийоми можна використати.

Підготовчий етап продовжується й після приїзду слідчого з іншими членами слідчо-оперативної групи на місце події. Прибувши на місце події, він повинен пересвідчитися, чи були усунуті або послаблені (у разі наявності) шкідливі наслідки події, і запропонувати вивести сторонніх осіб із місця події. Варто поспілкуватися з працівниками поліції, які прибули на місце події раніше, а також із очевидцями з метою з'ясування обставин події та змін, що вже сталися. Завершується підготовчий етап розподілом обов'язків між учасниками огляду [6, с. 229].

У Наказі МВС України від 07.07.2017 р. № 575 вказується, що для якісного проведення огляду місця події створюються слідчо-оперативні групи (далі – СОГ), до складу

яких входить слідчий (старший СОГ), працівник оперативного підрозділу, інспектор-криміналіст (технік-криміналіст), а також (за необхідності) кінолог зі службовим собакою. Завданням СОГ є виявлення, фіксація, вилучення та пакування слідів кримінального правопорушення, речових доказів, установлення свідків і потерпілих, з'ясування обставин кримінального правопорушення, що мають значення для всебічного, повного й неупередженого їх дослідження та встановлення осіб, які його вчинили [7].

До огляду місця події в разі вчинення досліджуваного нами злочину окрім інспектора-криміналіста доцільно залучати спеціалістів у галузі медицини чи фармакології. Ними можуть бути представники Державної служби України з лікарських засобів і контролю за наркотиками (Держлікслужби України), державних підприємств «Державний науковий центр лікарських засобів і медичної продукції», «Український науковий фармакопейний центр якості ЛЗ», «Український фармацевтичний інститут якості», а в разі неможливості їх залучення – працівник аптеки (фармацевт).

Залучені до огляду спеціалісти мають бути належним чином екіпіровані (зокрема засобами зв'язку). Згідно зі ст. 71 КПК України в разі залучення вони мають право ставити запитання учасникам процесуальної дії, користуватися технічними засобами, приладами та спеціальним обладнанням, звертати увагу на характерні обставини й особливості речей і документів, ознайомлюватися з протоколом процесуальної дії та робити щодо нього зауваження [1]. Завдання надавати безпосередню технічну допомогу слідчому (фотографувати, здійснювати відеозапис чи складати плани) варто доручити інспектору-криміналісту.

Під час проведення огляду місця події слідчий може скористатися такими загальними тактичними прийомами: 1) зіставлення первинних відомостей і обстановки на місці події; 2) аналіз окремих слідів на місці події; 3) моделювання події, що сталася, і зіставлення цієї моделі з реальною картиною місця події; 4) аналіз ознак знищення слідів злочину; 5) залучення до огляду осіб, які повідомили про злочин [8, с. 26].

На робочому етапі огляду місця події слідчий повинен:

- визначити межі території, яка підлягатиме огляду (дати вказівку огородити її в разі потреби сигнальною стрічкою);

- визначити точку (місце), з якої буде розпочинатися огляд, і обрати потрібний метод огляду (спосіб пересування місцем події);

- дати вказівку провести фотозйомку (спочатку орієнтуючу й оглядову, а потім – вузлову та детальну) або ж здійснювати безперервний відеозапис огляду;

- провести спочатку статичний, а потім динамічний огляд місця події, ужити заходів для пошуку слідів злочину (до них належать самі ЛЗ, обладнання для їх виробництва, виготовлення чи упакування, документи);

- зафіксувати обстановку місця події, хід огляду, виявлені сліди злочину шляхом детального опису в протоколі місця їх виявлення, їхніх характерних (ідентифікуючих) ознак;

- у разі потреби дати роз'яснення учасникам огляду місця події щодо виявлених слідів злочину чи звернутися з таким проханням до спеціаліста;

- вилучити й упакувати виявлені сліди злочину.

Як свідчить практика, слідчі допускають певні прорахунки під час визначення меж огляду місця події. У нашому випадку типовими місцями огляду можуть бути різноманітні приміщення (аптеки, аптечні кіоски (де фальсифіковані чи заборонені ЛЗ розповсюджувалися), склади, ангари, цехи (де такі ЛЗ вироблялися, виготовлялися чи зберігалися)). Рідше місцем огляду може бути приватна квартира чи інше приватне володіння особи (гараж, погріб, сарай). Трапляються ситуації, коли необхідно оглядати транспортні засоби, якими ці ЛЗ транспортуються. У таких випадках значно легше забезпечувати охорону місця події та слідів злочину, не допускаючи туди сторонніх осіб.

Однак необхідно обов'язково вирішити питання про безперервну фіксацію ходу огляду місця події. Такої рекомендації варто дотримуватися, оскільки в подальшому (після закінчення огляду місця події) потрібно складати клопотання до слідчого судді, щоб дотримати вимоги ч. 3 ст. 233 КПК України.

У будь-якому разі варто дотримуватися загальних рекомендацій щодо огляду місця події, розроблених криміналістикою. Наведемо кілька рекомендацій, що можуть стати в нагоді слідчому.

У разі огляду невеликого приміщення (кіоску, магазину), де отруйні, сильнодіючі чи фальсифіковані ЛЗ зберігалися та збувалися, можна порекомендувати ексцентричний метод огляду (рух по спіралі від центру до периферії). У такому разі слідчий за початкову точку (центр місця події) обирає місце, де знаходяться вищевказані ЛЗ. Крім того, уважно оглядається вітрина, на якій також може знаходитися частина таких ЛЗ, і підсобне приміщення. Також слідчий повинен вирішити питання щодо пошуку відповідних документів, які свідчать про надходження до цієї торговельної точки певних ЛЗ і їх продаж (наприклад, накладних і чеків). Вони можуть міститися як у касовому апараті, так і в накопичувальних папках, що знаходяться в аптеці.

Якщо місцем події є досить велике приміщення, де ЛЗ вироблялися, виготовлялися чи зберігалися (цехи, ангари, склади), слідчому доцільно використати лінійний метод огляду, тобто визначити умовну лінію й рухатися по ній від одного кінця приміщення до іншого. Це дасть можливість описати все устаткування, що знаходиться в приміщенні, а також самі ЛЗ. Варто пам'ятати, що документи щодо обладнання та ЛЗ можуть знаходитися як в оглянутому приміщенні, так і в окремій кімнаті чи взагалі в приміщенні за іншою адресою.

Під час огляду транспортного засобу, яким транспортується ЛЗ, огляд варто розпочати із салону транспортного засобу, оскільки там можуть знаходитися відповідні документи на товар, і слідчий одразу зможе уявити, з якими ЛЗ він має справу. Крім того, це займе менше часу, а самі транспортні ЛЗ будуть знаходитися як вантаж у закритому вигляді. Потім слід оглянути сам вантаж. Слідчому в цьому разі варто пам'ятати, що під час перевезення тих чи інших ЛЗ перевірник повинен урахувати їх фізичні та фізико-хімічні властивості. Кожне вантажне місце повинне маркуватися позначеннями «Обережно», «Берегти від нагрівання», «Боїться холоду», «Скло», «Верх» тощо. Для більшості ЛЗ під час транспортування є важливим дотримання певного режиму температури та вологості. Цю інформацію також потрібно відобразити в протоколі огляду, а перед відкриттям транспортних вантажів проконсультуватися зі спеціалістом щодо дотримання заходів безпеки.

Зважаючи на доволі різноманітні види ЛЗ, хочемо запропонувати орієнтовний алгоритм їх опису в протоколі: 1) указується вид продукції (таблетка, капсула, драже, порошок, рідина, мазь), її кількість, колір і розмір (якщо це таблетки); 2) указується вид упаковки: скло (флакон, банка, ампула, картридж, шприц у спецпакеті); полімерний матеріал; блістерна упаковка (із ПВХ і алюмінієвої фольги чи тільки фольги); 3) указується інформація про маркування ЛЗ (яка міститься на первинній і вторинній упаковках): назва ЛЗ; маса, об'єм, концентрація чи кількість одиниць ЛЗ; номер серії препарату; дата закінчення терміну придатності; найменування виробника тощо; 4) указується наявність чи відсутність листка вкладення з інформацією для пацієнта.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. (зі змінами). URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 27.01.2018 р.).
2. Бандурка О.М., Блажівський Є.М., Бурдоль Є.П. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. Т. 1 / за заг. ред. В.Я. Тація, В.П. Пшонки, А.В. Портнова. Х.: Право, 2012. 768 с.
3. Шепітько В.Ю. Тактика огляду місця події: конспект лекцій. Х.: УДЮА, 1994. 20 с.
4. Огляд місця події при розслідуванні окремих видів злочинів: наук.-практ. посібник / за ред. Н.І. Клименко. К.: Юрінком Інтер, 2005. 216 с.

Під час проведення огляду місця події слідчий повинен звернути увагу на наявність камер спостереження (якщо це кіоск чи магазин), відмітити це в протоколі огляду. У подальшому доцільно в найкоротші строки вирішити питання про тимчасовий доступ до документів (записів із камер спостереження), а протокол огляду місця події буде підставою для складання такого клопотання.

Також рекомендується залучати понятих до окремих дій під час огляду місця події (це забезпечує відкладення інформації про участь в огляді в їхній пам'яті), а також спостерігати за поведінкою особи, у присутності якої проводиться огляд.

На завершальному етапі огляду місця події підбиваються підсумки й оцінюються отримані результати з метою перевірки того, чи всі завдання огляду виконані. Це дає змогу слідчому ліквідувати недоліки огляду, які згодом не можна буде виправити. У цей час слідчий здійснює такі дії: 1) завершує складання протоколу, за необхідності складає план чи схему; 2) перевіряє, чи всі виявлені ЛЗ та інші речі описані в протоколі; 3) упакує вилучені ЛЗ та інші речі й документи; 4) уживає заходів для збереження тих об'єктів, що мають доказове значення, але їх неможливо чи недоцільно вилучати з місця події; 5) ознайомлює зі змістом протоколу огляду його учасників і вживає заходів щодо задоволення заяв і прийняття зауважень, які від них надійшли [9, с. 314].

Хід і результати проведення огляду місця події фіксуються в протоколі. Це відбувається паралельно з проведенням самого огляду. Тут не зайвим буде навести слова І.М. Якимова про те, що мало під час огляду виявити важливі й потрібні для справи, необхідні ще й закріпити та зберегти все побачене та знайдене під час огляду в зовнішніх формах, що дасть правильне й точне уявлення кожному, хто за такими формами повинен ознайомитися з результатами огляду [10, с. 412].

Особи, у присутності яких здійснюється огляд, під час проведення цієї слідчої (розшукової) дії мають право робити заяви та зауваження, що підлягають обов'язковому занесенню в протокол. Протокол підписують усі учасники, які брали участь у проведенні огляду та зазначені у вступній частині протоколу. Крім того, слідчий уживає заходів для належного оформлення додатків до протоколу огляду (складання планів, фототаблиць тощо).

Досліджувана процесуальна дія спрямована на безпосереднє виявлення та фіксацію обстановки місця події, слідів злочину й інших фактичних даних, що мають значення для встановлення обставин учинення злочину. Ефективність огляду місця події під час розслідування злочинів у сфері обігу лікарських засобів зумовлена такими факторами: своєчасним виїздом на місце події СОГ, кваліфікованими діями слідчого та залучених спеціалістів, суворим дотриманням вимог кримінального процесуального законодавства та використанням розроблених криміналістикою рекомендацій.

Тактичні прийоми, які слідчий може застосувати під час проведення огляду місця події, зумовлюються конкретною слідчою ситуацією. У переважній більшості випадків місцем події є приміщення, тому, на наш погляд, доречно застосовувати концентричний або лінійний методи огляду. Не менш важливим для ефективного проведення такого огляду є залучення відповідного спеціаліста та використання технічних засобів фіксації. Самі ж відомості, що будуть отримані під час огляду місця події, можуть бути використані різнопланово (для побудови версій, розшуку особи злочинця, планування подальших слідчих (розшукових) дій).

5. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. (зі змінами). URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 27.01.2018 р.).
6. Авраменко О.В., Благута Р.І., Гуцуляк Ю.В. Слідчі (розшукові) дії: навч. посібник / за заг. ред. Р.І. Благуті та Є.В. Пряхіна. Львів: ЛьвДУВС, 2013. 416 с.
7. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні і розслідуванні: Наказ МВС України від 07.07.2017 р. № 575. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 27.01.2018 р.).
8. Пряхін Є.В. Слідча тактика: навч. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2011. 116 с.
9. Благута Р.І., Гарасимів О.І., Дуфенюк ОМ. Криміналістика: підручник / за заг. ред. Є.В. Пряхіна. 3-тє вид., переробл. та допов. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 948 с.
10. Тищенко С.О. Особливості організації і тактики проведення огляду місця події. Науковий вісник ДДУВС. 2014. № 4. С. 409–413.

УДК 343.1

ОБСТАВИНИ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ ДОКАЗУВАННЮ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ЩОДО ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ

CIRCUMSTANCES SUBJECT TO PROOF OF CRIMINAL PROCEEDINGS ON THE LEGAL ENTITY

Панченко О.В.,

здобувач кафедри кримінального процесу

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

У статті здійснюється науковий аналіз обставин, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні щодо юридичної особи. На підставі відповідного дослідження надаються пропозиції про внесення змін до чинного кримінального процесуального законодавства з метою підвищення його дієвості.

Ключові слова: юридична особа, щодо якої здійснюється кримінальне провадження; обставини, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні щодо юридичної особи.

В статье осуществляется научный анализ обстоятельств, подлежащих доказыванию в уголовном производстве в отношении юридического лица. На основании соответствующего исследования высказываются предложения о внесении изменений в действующее уголовное процессуальное законодательство с целью повышения его эффективности.

Ключевые слова: юридическое лицо, в отношении которого осуществляется уголовное производство; обстоятельства, подлежащие доказыванию в уголовном производстве в отношении юридического лица.

The purpose of criminal procedural knowledge is to obtain information about circumstances that are subject to proof in criminal proceedings.

What is important is that during the proceedings, competent state bodies and persons from all flow of information about the properties, status, features of the object of cognition highlight the most important legally significant information about the facts, the amount of which should be sufficient to solve the tasks of criminal proceedings. The essence of such circumstances is the subject of evidence, which is defined in the Criminal Procedure Code of Ukraine.

Facts and circumstances analysis what is the subject to be proven in a criminal proceeding concerning a juridical person gives grounds for concluding that it is necessary to distinguish in the theory of criminal procedural law such a kind of subject of proof as a "special-derivative" inherent in a criminal proceeding concerning juridical person. It is special because it differs from the content and range of circumstances to be proved in this type of proceedings, compared with the general one. Derivative – because the need for its formation depends entirely on the presence of a criminal offense in the actions of the authorized individual and the lack of grounds for closing the criminal proceedings against her.

System analysis of the provisions of the criminal and criminal procedural laws makes it possible to distinguish the elements of the subject of evidence in a criminal proceeding against a legal entity, which should be consolidated in a separate article of the Criminal Procedural Code of Ukraine: "Circumstances to be established in a criminal proceeding against the juridical person".

Key words: juridical person against whom are applied the criminal proceeding; facts what are the subject of proof in criminal proceeding against juridical person.

Метою кримінального процесуального пізнання є одержання відомостей про обставини, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні. Важливо, щоб під час судочинства компетентні державні органи та особи з усього потоку інформації про властивості, стан, особливості об'єкту пізнання виділяли найбільш важливі юридично значущі відомості про факти, обсяг яких має бути достатнім для вирішення завдань кримінального провадження. Сутність таких обставин складає предмет доказування, який визначається у Кримінальному процесуальному кодексі України (далі – КПК України).

Виокремлення та оцінка обставин, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні щодо юридичної особи, є актуальною з погляду науки та потреб практики.

Питання предмету доказування та його специфіки у різних видах кримінального провадження було та залишається предметом дослідження багатьох вчених. Актуальність проведених пошуків важко переоцінити. Однак постійні зміни у кримінальному та кримінальному процесуальному законодавстві, поява нових видів проваджень у рамках криміналь-

ного судочинства потребують окремого наукового осмислення сутності та змісту обставин, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні, зокрема щодо юридичних осіб.

Проблематиці предмета доказування приділяли увагу такі юристи, як: О.В. Баганець, В.В. Вапнярчук, Ю.М. Грошевський, В.П. Гмирко, В.С. Зеленецький, М.М. Михеєнко, М.А. Потгорський, В.О. Попелюшко, С.М. Стахівський, М.С. Строгович, Ф.Н. Фаткуллін, М.Є. Шумило та ін.

Метою та завданням статті є виокремлення обставин, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні щодо юридичної особи.

Загальноновизнаним у наукових колах є той факт, що пізнання у кримінальному судочинстві здійснюється за допомогою кримінально-процесуального доказування, яке за своєю гносеологічною суттю є різновидом людського пізнання дійсності [1, с. 9; 2, с. 296]. «Воно не є науковим у тому розумінні, що не ставить собі за мету пізнання закономірностей розвитку природи й суспільства, але в плані встановлення окремих фактів, явищ дійсності має багато спільного з науковим пізнанням. У кримінально-процесуальному